

In memoriam

Petar Strčić

**(Kras, 24. kolovoza 1936.
– Rijeka, 23. lipnja 2019.)**

U nedjelju 23. lipnja 2019., u 83. godini života, u Rijeci je preminuo akademik Petar Strčić. Pokopan je 27. lipnja u rodnom Krasu na otoku Krku.

Kao povjesničar, arhivist, publicist i istraživač zavičajne baštine Petar Strčić djelovao je dulje od pola stoljeća. Za njega pritom nije bilo generacijskih ni svjetonazorskih barijera. Na obilježavanju svoje osamdesetgodisnjice spomenuo je osobe koje su imale posebnu ulogu na njegovu profesionalnom putu ističući profesorice Nadu Klaić i Mirjanu Gross te profesore Jaroslava Šidaka, Josipa Matasovića i Miju Mirkovića. Kao rijetko koji povjesničar starije generacije, Strčić je surađivao, istraživao i objavljivao s mlađim kolegama, o čemu svjedoči njegova opsežna bibliografija.

Rodio se u Krasu, selu krčke Dobrinjštine, 24. kolovoza 1936. Već 1937. obitelj mu se preselila na Sušak. Strčićev otac Antun poginuo je u Drugom svjetskom ratu kao partizanski borac. U Rijeci je stekao osnovnu i srednju naobrazbu. Povijest je studirao i diplomirao na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, da bi prvo zaposlenje nastavnika dobio u osnovnim školama u Vrbniku i Čavlima (1959.-1961.). Godine 1961. zaposlio se je kao asistent u Sjevernojadranskom institutu JAZU u Rijeci, prvom akademijinom zavodu osnovanom izvan Zagreba već 1945. godine. Od 1978. do 1980. djelovao je kao istraživač u Centru za historiju radničkoga pokreta i NOR-a u Rijeci.

Tijekom rada u riječkim znanstvenim ustanovama Strčić se intenzivno bavio proučavanjem, sređivanjem i objavljivanjem arhivskoga gradiva s istarskoga i kvarnersko-primorskoga područja, pa ga je godine 1980. Izvršno vijeće SR Hrvatske imenovalo direktorom Arhiva Hrvatske u Zagrebu (danas Hrvatski

državni arhiv). Na čelu Arhiva bio je čitavo desetljeće, do 1990., a arhivističkim poslom nastavio se baviti kao upravitelj Arhiva HAZU od 1991., kada je i doktorirao na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Godine 1992. postao je član suradnik, a 2000. redoviti član HAZU u Razredu za društvene znanosti. Kao suradnik predavao je na fakultetima u Rijeci, Puli i Zagrebu, a bio je i jedan od osnivača Odsjeka za povijest na riječkom Filozofskom fakultetu. Nakon umirovljenja, kao akademik, Strčić je bio voditelj Arhiva HAZU (do 2005.) i voditelj Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU u Rijeci (od 2008.). Za cjelokupan prinos unapređenju i promicanju znanosti te istraživanju povijesti grada Rijeke i zapadne Hrvatske dobio je 2011. godine Nagradu Grada Rijeke za životno djelo.

Petar Strčić bavio se je širokim rasponom historiografskih i kulturoloških tema, od srednjega vijeka i novovjekovlja, do suvremenoga razdoblja, posebno Drugoga svjetskoga rata. Ipak, u fokusu njegova interesa bile su teme iz političke i nacionalne povijesti Istre, Primorja, Rijeke i rodnooga Krka u 19. i 20. stoljeću. Autor je i koautor četrnaest historiografskih i publicističkih knjiga te preko dvjesto znanstvenih i stručnih tekstova i publicističkih članaka. U njegovu raznorodnom i opsežnom opusu izdajamo knjige i članke u vezi s hrvatskim narodnim pokretom: *Sto godišnjica Naše sloge* (1970.); *Prvi tabor Hrvata Istre i Kvarnerskih otoka* (1971.); *Hrvatski istarski trolist: Laginja, Mandić, Spinčić* (1996.); *Ilirski pokret – hrvatski narodni preporod* (1988.); *Južnoslavenstvo/Jugoslavenstvo u Istri i na Kvarnerskim otocima u doba biskupa Dobrile* (2005.); *Kalendar "Istran" 1869. i 1870. godine: Prvo glasilo Hrvata Istre i Kvarnerskih otoka* (2015.); *Prilog proučavanja talijanske komponente u Istri 1848./49. godine* (1998.), kao i one s temama iz suvremene i starije povijesti: *Vanjskopolitička borba Josipa Broza Tita za Istru od 1941. do 1945. godine* (1978.); *Prilog za sintezu povijesti otoka Krka* (1988.); *Optužnica i presuda članovima i simpatizerima KPJ iz Hrvatskog primorja 1934.* (1984.); *O ubojstvu dr. Milana Šufflaya* (1993.); *Od papieza Aleksandra III do papieza Jana Pawla II* (2003.); *Antifašistički Narodnooslobodilački ustanak i počeci NOR-a u Hrvatskoj: Prilog nacrtu povijesne sinteze* (2009); *Nekoliko rodoslovnih i genealoških pitanja o Dominisima* (2011.); *Povijesni pregled nastanka i razvoja fašizma i antifašizma s posebnim osvrtom na Istru i Rijeku* (2015.). S Lujom Margetićem Strčić je priredio za tisak tri važna srednjovjekovna statuta: krčki (1988.), senjski (1988.) i rapski (2004.), a vrijedno je spomenuti još nekoliko njegovih autorskih i koautorskih prinosu u objavljivanju arhivskoga gradiva: *Građa o talijanskoj okupaciji otoka Krka 1918-1919* (1970.); *Zapisnici sjednica okružnog narodnooslobodilačkog odbora za Hrvatsko primorje 1943-1945* (1975.); *Poglavnikovom Vojnom Uredu: Treći Reich, NDH, Sušak – Rijeka i izvješće dr. Oskara Turine 1943.* (1993.); *O najstarijoj glagoljskoj matičnoj knjizi iz Lindara u Istri: (1590.-1648.)* (1994.). Petar Strčić autor je višekratno tiskanih monografija o Krku, Košljunu, Pazinu i Primorsko-goranskoj županiji, a surađivao je u prvoj sintezi riječke povijesti na hrvatskom jeziku *Povijest Rijeke* (1988.), koju je i uredio. Bavio se crkvenom i lokalnom poviješću, a osobito su vrijedni njegovi biografski

i leksikografski tekstovi o brojnim osobama iz hrvatske političke, kulturne i crkvene povijesti. Napose izdvajamo članke o Frankopanima (HBL), o Ivanu Črnčiću, Franji Račkom, biskupu Josipu Jurju Strossmayeru, Tadiji Smičiklasu, Petru Stankoviću, Božidaru Magovcu, nadbiskupu Josipu Mariju Pavlišiću, Miji Mirkoviću, Luji Margetiću i drugima.

Kao član više stručnih i znanstvenih asocijacija i zavičajnih udruga Strčić je uredio brojne zbornike lokalne povijesti. Kao predavač bio je osobito aktivan u popularizaciji povijesti i arhivistike surađujući s medijima, kulturnim institucijama i udrugama. Bio je posljednji predsjednik Saveza arhivista Jugoslavije, predsjednik i osnivač Povijesnoga društva Rijeka, Povijesnoga društva otoka Krka, Čakavskoga sabora, Rodoslovnoga društva Pavao Ritter Vitezović i predsjednik Društva za hrvatsku povjesnicu. Pokrenuo je mnoge edicije, bio nositelj brojnih projekata, odgojio generacije povjesničara.

Među kolegama, napose arhivistima, kao i među pripadnicima različitih naraštaja s kojima je radio, ostat će zapamćen zbog svoje dobrohotnosti, pristupačnosti i otvorenosti za suradnju. Oni koji su bolje poznavali ovoga "živahnoga bodula", kako je sam sebe znao zvati, pamtit će njegovu vitalnost, temperament, patriotizam i osjećaj za pravdu, a nadalje njegovu čestitost.

Stjepan Ćosić